

Overvåking av norskekysten i forhold til vannforskriften

- Aktiviteter rundt VD
- Biologi
- Miljøgifter

Norman Green, Norsk institutt for vannforskning (NIVA)

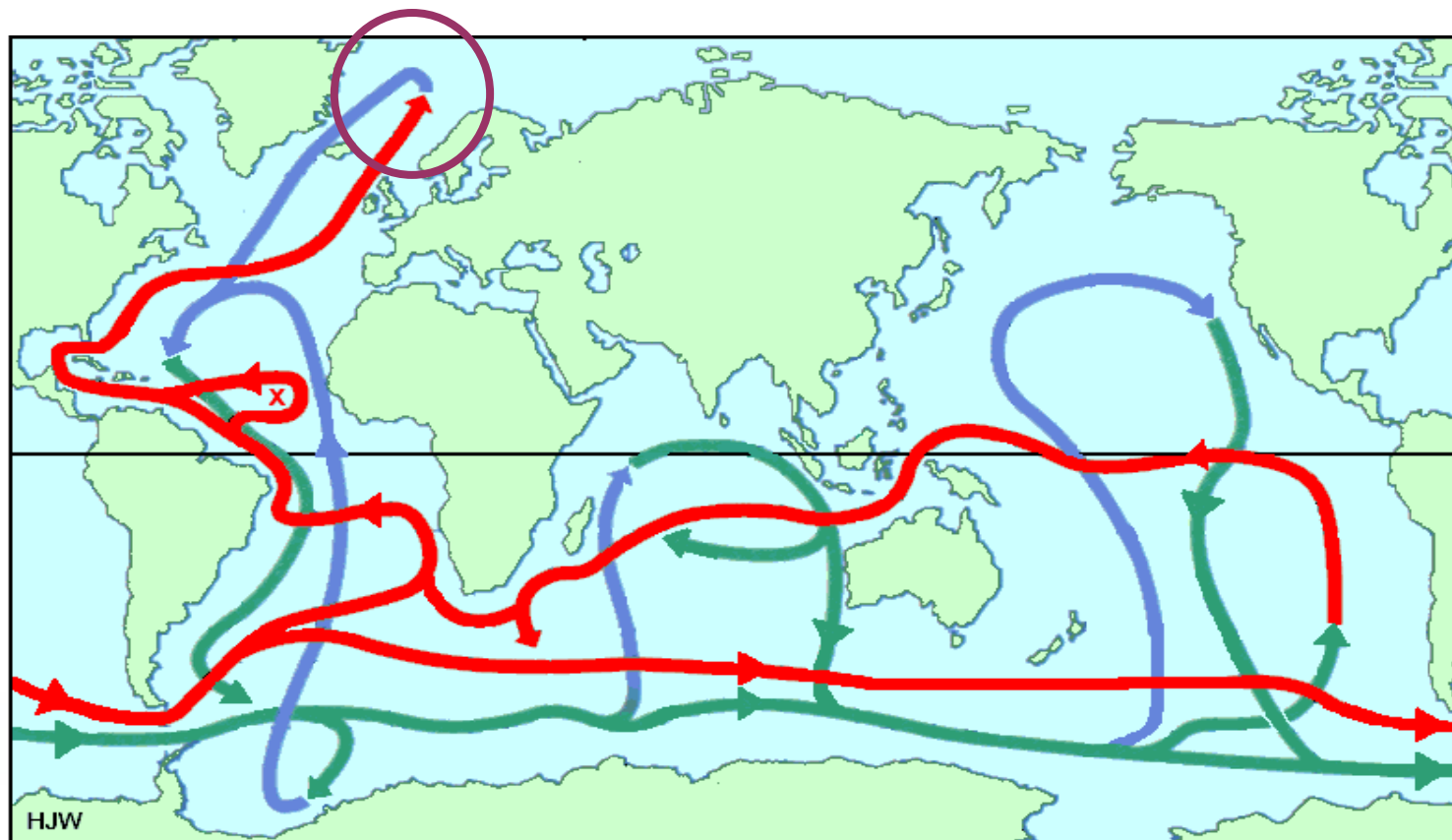
Ferdi Rizkiyanto - 2011

Bilde: Ferdi Rizkiyanto 2011

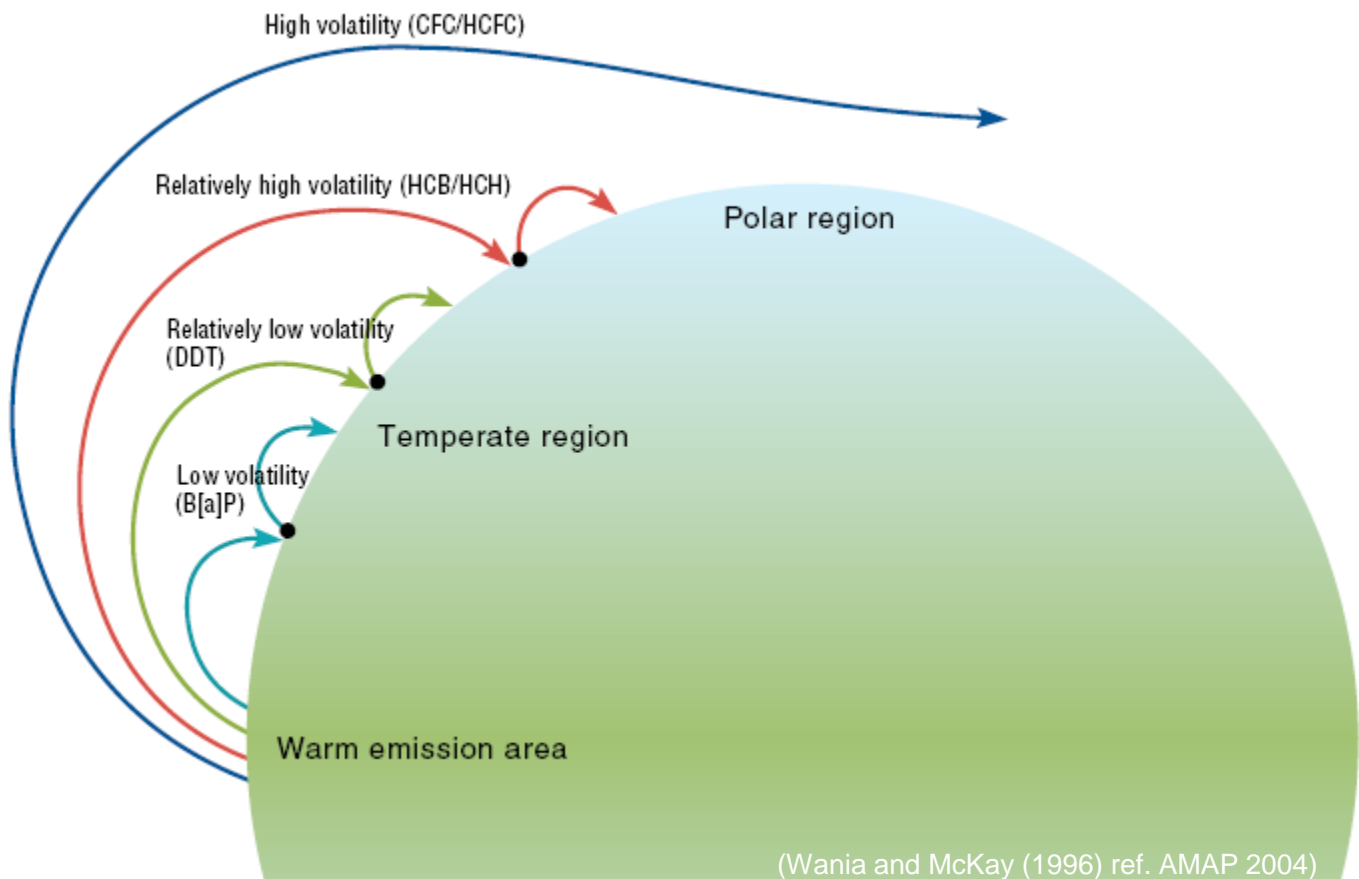
NIVA

Miljøringens temamøte
22. november 2012

Et av havets «sluk» i Norskehavet

“Gresshoppe-effekten”

Vanndirektivet

EU

Norge

Vannforskriften

Overvåking av miljøtilstand i vann

Risikoveileder for forurenset sediment

VD klassifiseringssystem

- *Miljømål*
- *Økologisk*
- *Kjemisk*
- *Interkalibrering*
- *«Det verste styrer»*

Veileder 01:2009

Klassifisering av miljøtilstand i vann

Økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, Innsjøer og elver

Foreløpig norsk klassifiseringssystem for vann i henhold til vannforskriften

VD overvåking

- *Karakterisering*
- *Rullerende arbeid*
- *Nasjonalt, regionalt og lokalt ansvar*
- *Representativ overvåking*
- *Valg av «kvalitetselementer»*
- *Ekspertvurdering og modellering*
- *Konfidens i vurderingene*

– om vann fra fjell til fjord

Overvåking av miljøtilstand i vann

Veileder for vannovervåking iht. kravene i Vannforskriften

Versjon 1.5
30.04.2010

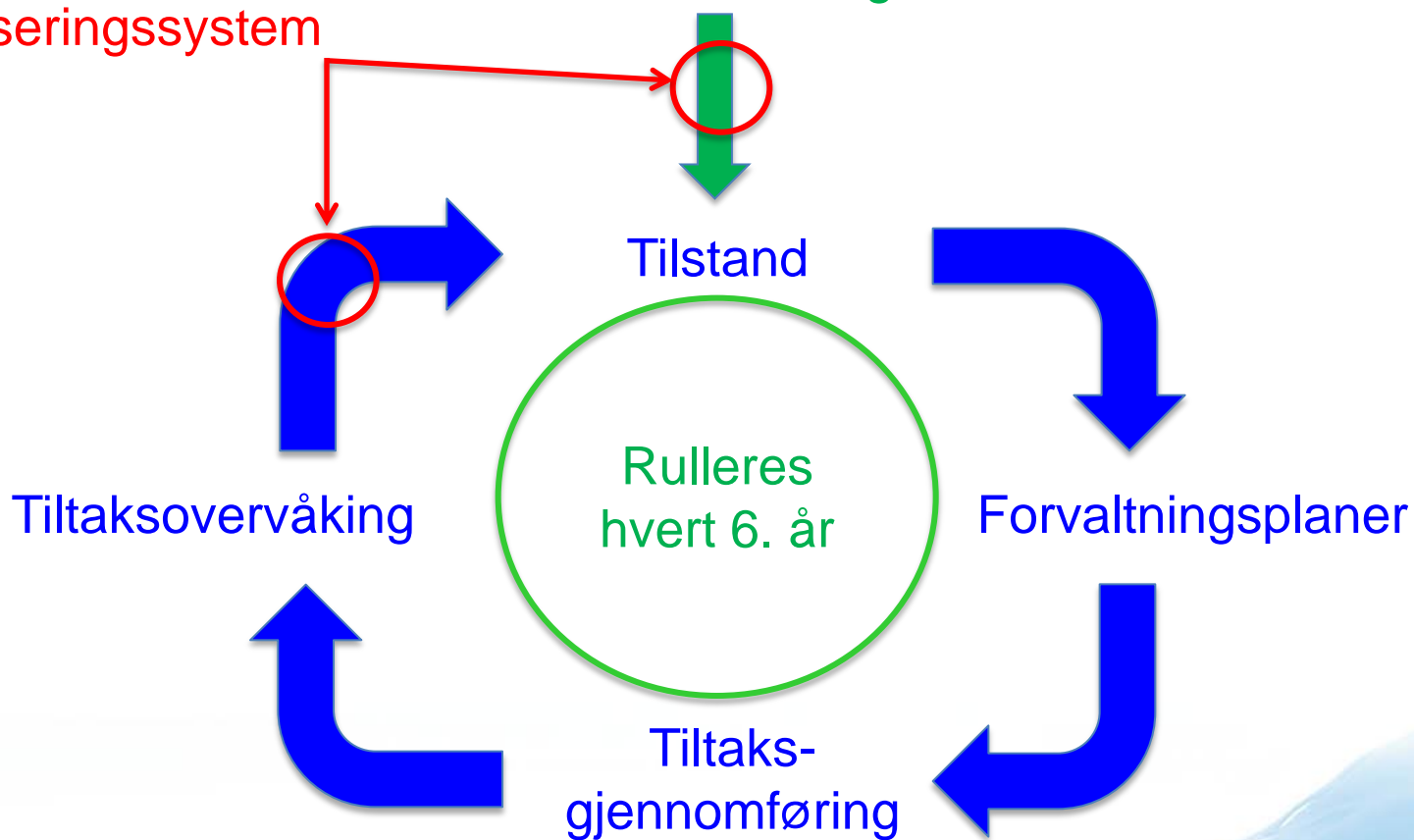
Foto: Svein Nic. Norberg, DN

ISBN (trykt): 978-82-7072-847-3
ISBN (pdf): 978-82-7072-848-0
ISSN: 189 - 4586

Rullerende arbeid

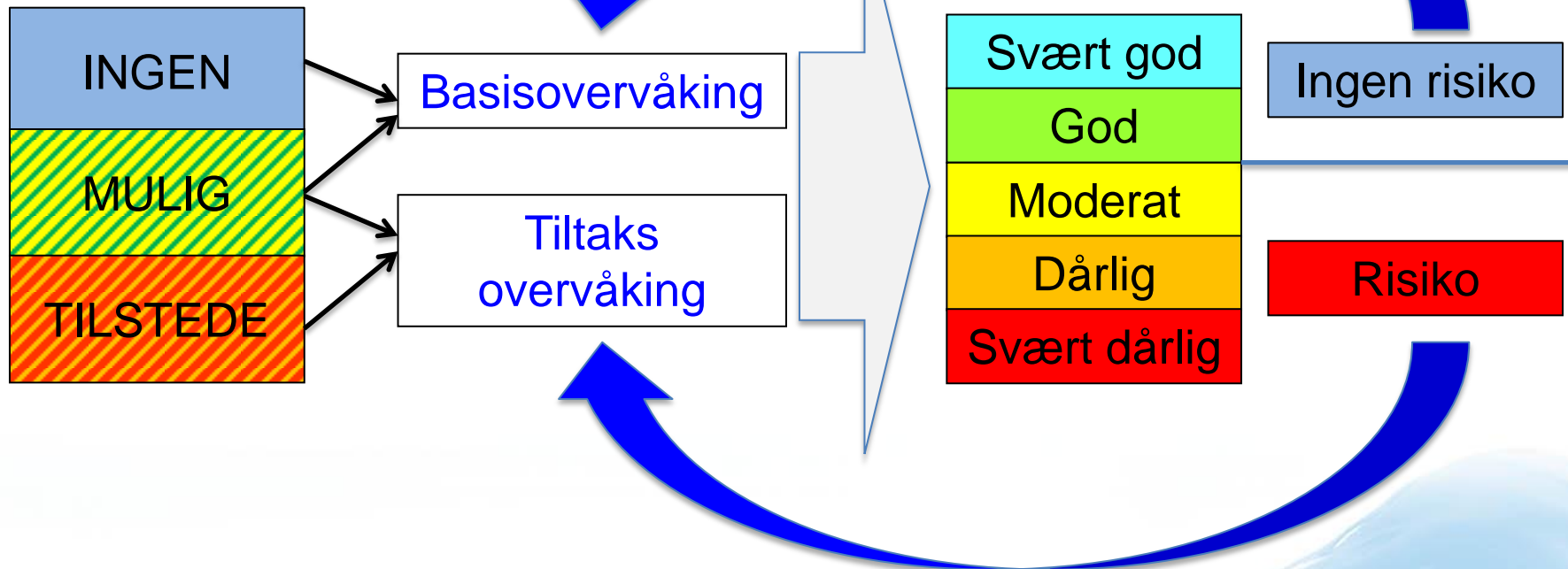
Nasjonalt og EUs
klassifiseringssystem

Karakterisering

Karakterisering og klassifisering

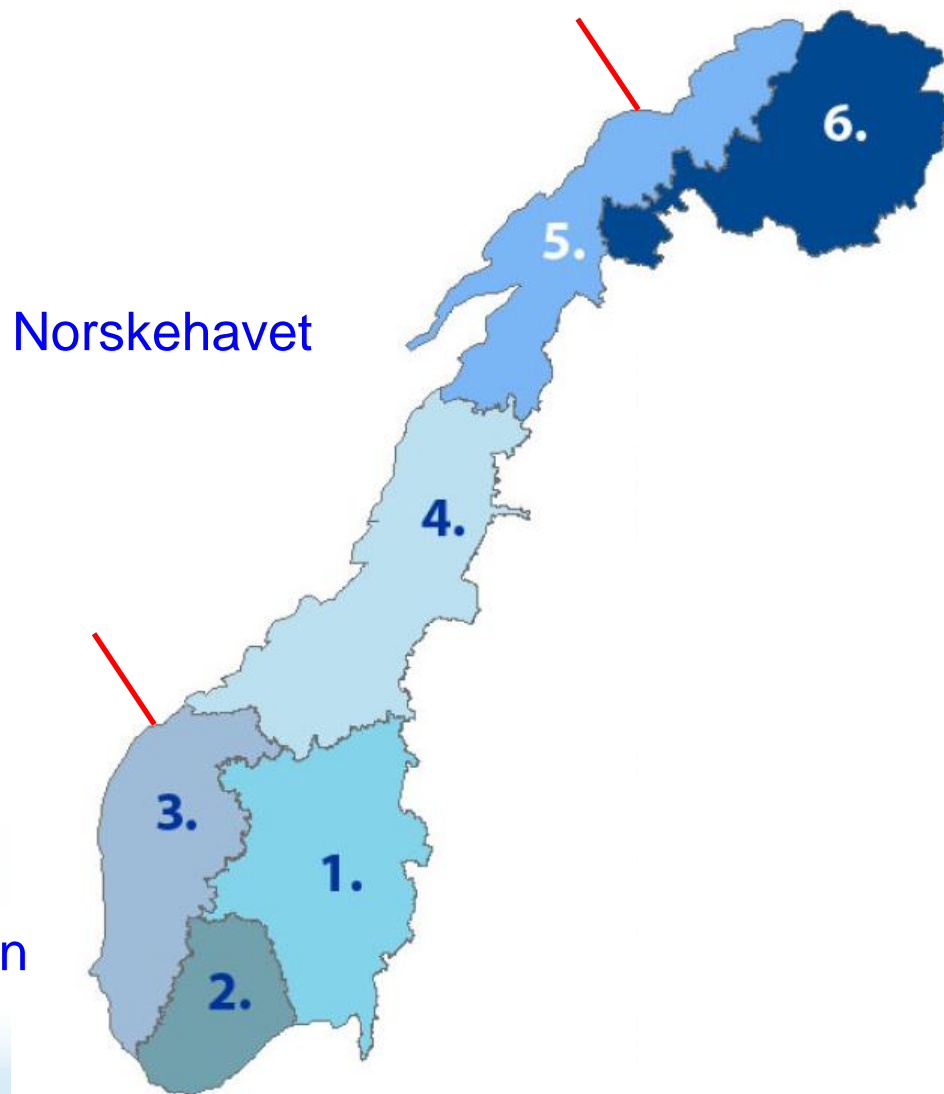
Risikovurdering
etter
karakterisering

Økoregioner i Norge for kystvann

Barentshavet

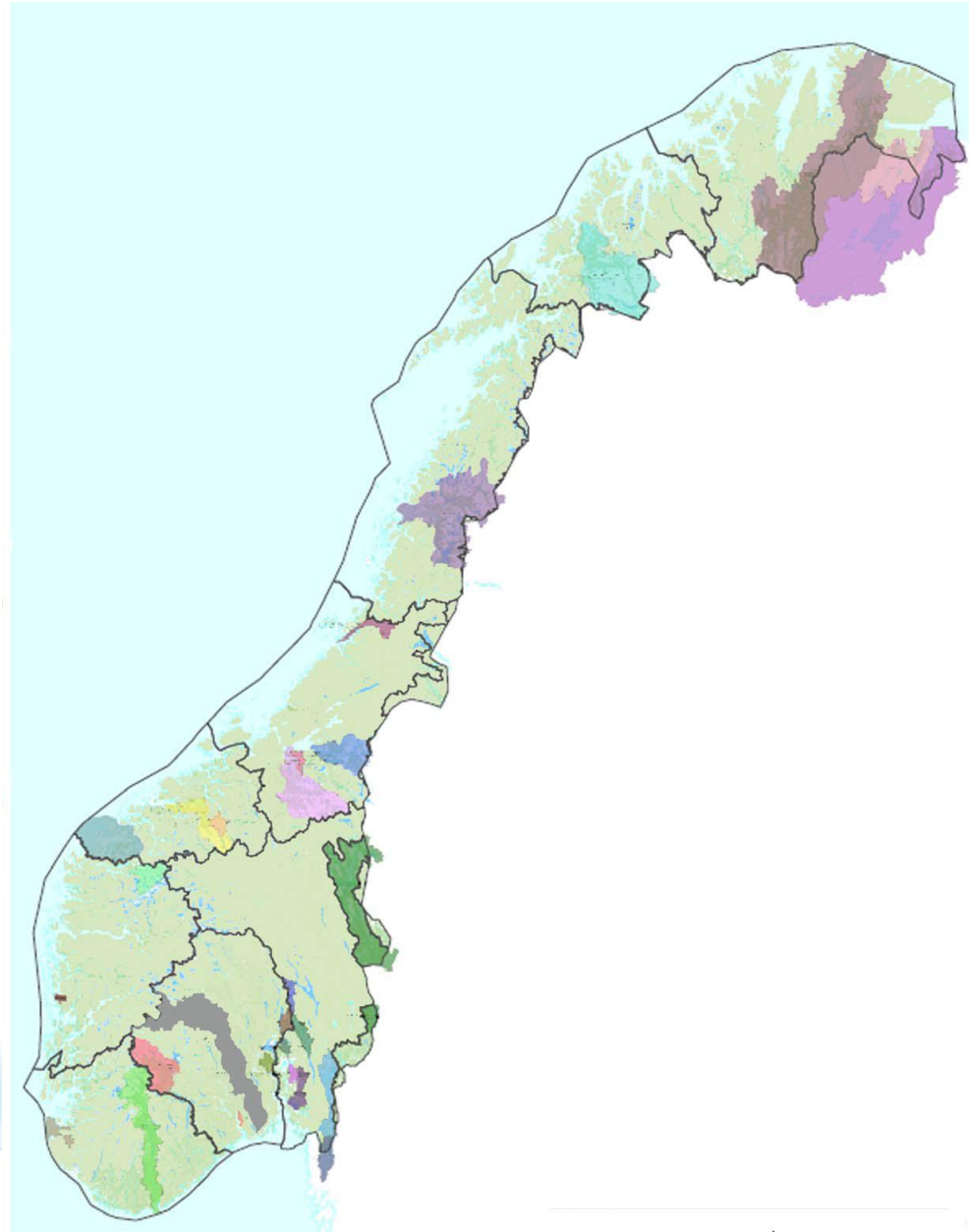
Norskehavet

Nordsjøen

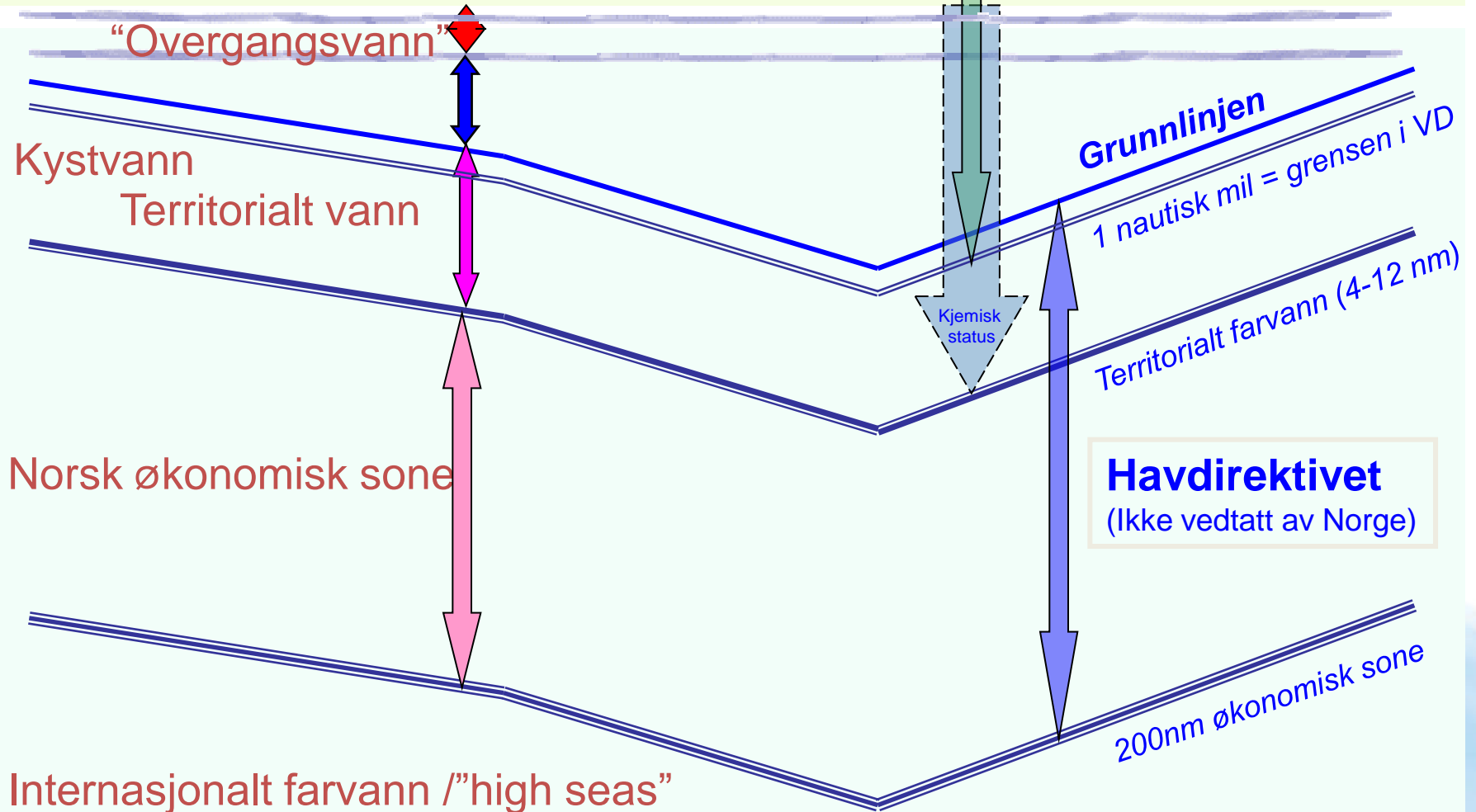
Skagerrak

Utvalgte vannområder - planperiode

- Første 2009-2015
- Andre (resten) innen 2021

Vanndirektivet

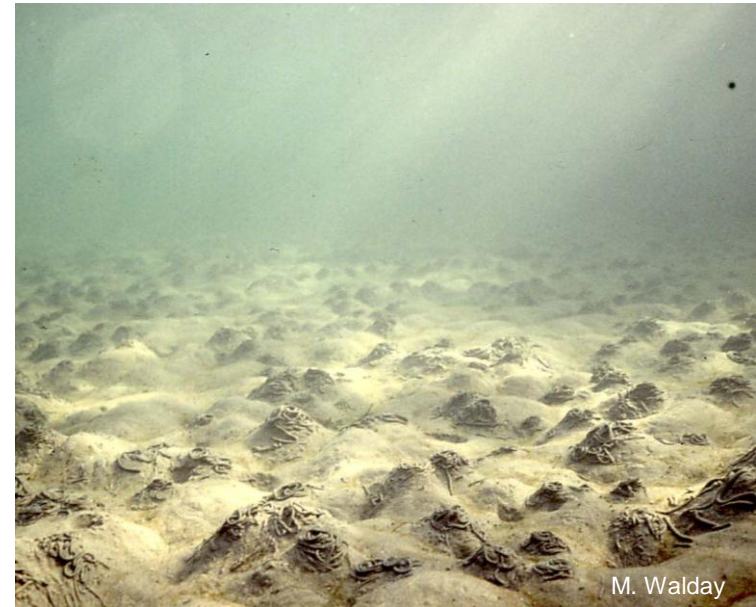

Havdirektivet

(Ikke vedtatt av Norge)

Biologiske kvalitetselement i VD – bunndyr

- *Antall arter og antall individer*
- *Artens egenskaper*
- *Gjelder hele Norge*

Kvalitets- element	Referanse- verdi	Svært god	God	Moderat	Dårlig	Svært dårlig
NQI1	0,78	>0,72	0,63-0,72	0,49-0,63	0,31-0,49	<0,31
NQI2	0,73	>0,65	0,54-0,65	0,38-0,54	0,20-0,38	<0,20
H'	4,4	>3,8	3,0-3,8	1,9-3,0	0,9-1,9	<0,9
ES ₁₀₀	32	>25	17-25	10-17	5-10	>5
ISI	9,0	>8,4	7,5-8,4	6,1-7,5	4,2-6,1	<4,2

Biologiske kvalitetselement i VD – gruntvann

Tang og tare:

- *Nedre voksegrense*
- *Sammensetning av arter i tidevannssone*

Biologiske kvalitetselement i VD – gruntvann

Ålegras (frøplante)

- *(under utvikling)*

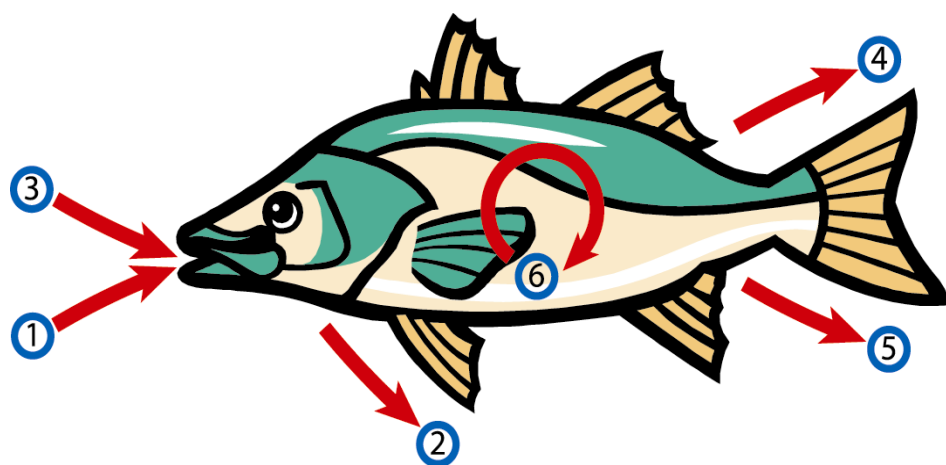
Biologiske kvalitetselement i VD – vannsøylen

Planteplankton

- *Klorofyll A*

Bekymringer omkring miljøgifter

Kreftfremkallende
Reproduksjon
Nervesystem
Immunforsvar
Fordøyelse
Cellefunksjoner
Vekst

- *Persistens*
- *Bio-oppkonsentrering*
- *Toksisitet*

EU/Klif prioriterte kjemikalier

6 Biosider (fungasider, herbisider, insektisider, pestisider):

- DDT-relaterte stoffer*
- Heksaklorbenzen (HCB)*
- Heksaklor-syklohexan (HCH)*^B
- Pentaklorfenol (PCP)*^S
- Tributyltinn stoffer (TBT)*
- Triklorbenzen (TCB)*

6 Polyaromatiske hydrokarboner (PAHer)*:

- Anthracene (ANT)
- Fluoranthene (FLU)
- Naphthalene (NAP)
- Benzo(a)pyrene (BAP)
- Benzo(b)fluoranthene (BBF) + Benzo(k)fluoranthene (BKF)
- Benzo(g,h,i)-perylene (BGHIP) + Indeno(1,2,3-cd)-pyrene (ICDP)

EU/Klif prioriterte kjemikalier

3 Organiske løsemidler (*solvents*):

- Hexachloro-butadiene (HCB^D)^{* B}
- Tetrakloreten (PER)
- Trikloreten (TRI)

5 Metaller:

- Arsen
- Bly^{*}
- Kadmium^{*}
- Krom
- Kvikksølv^{*}

2 Utgangsstoff (*precursors*):

- 1,2-Dikloreten (EDC)^{* v}
- Bisphenol A

EU/Klif prioriterte kjemikalier

2 Overflateaktive stoffer:

- Nonylfenol* ^S
- Oktylfenol* ^S

4 Flammehemmere:

- Bromerte difenyletere*
- Klorparafiner (kortkjedete)*
- Klorparafiner (mellomkjedete)
- Perfluorerte stoffer (PFOA, PFOS)

2 Plastiseringsstoff:

- Dietylheksylftalat (DEHP)*
- Dodecylfenol med isomerer

EU/Klif prioriterte kjemikalier

4 Farmasi-/helsepleieprodukter:

- Dekametylsyklopentasiloksan (D5)
- Muskxylen
- Oktoametylsyklotretasiloksan (D4)
- Triklosan

3 Gamle synder:

- Dioksiner
- PCB
- Klorerte alkylbenzener (KAB)

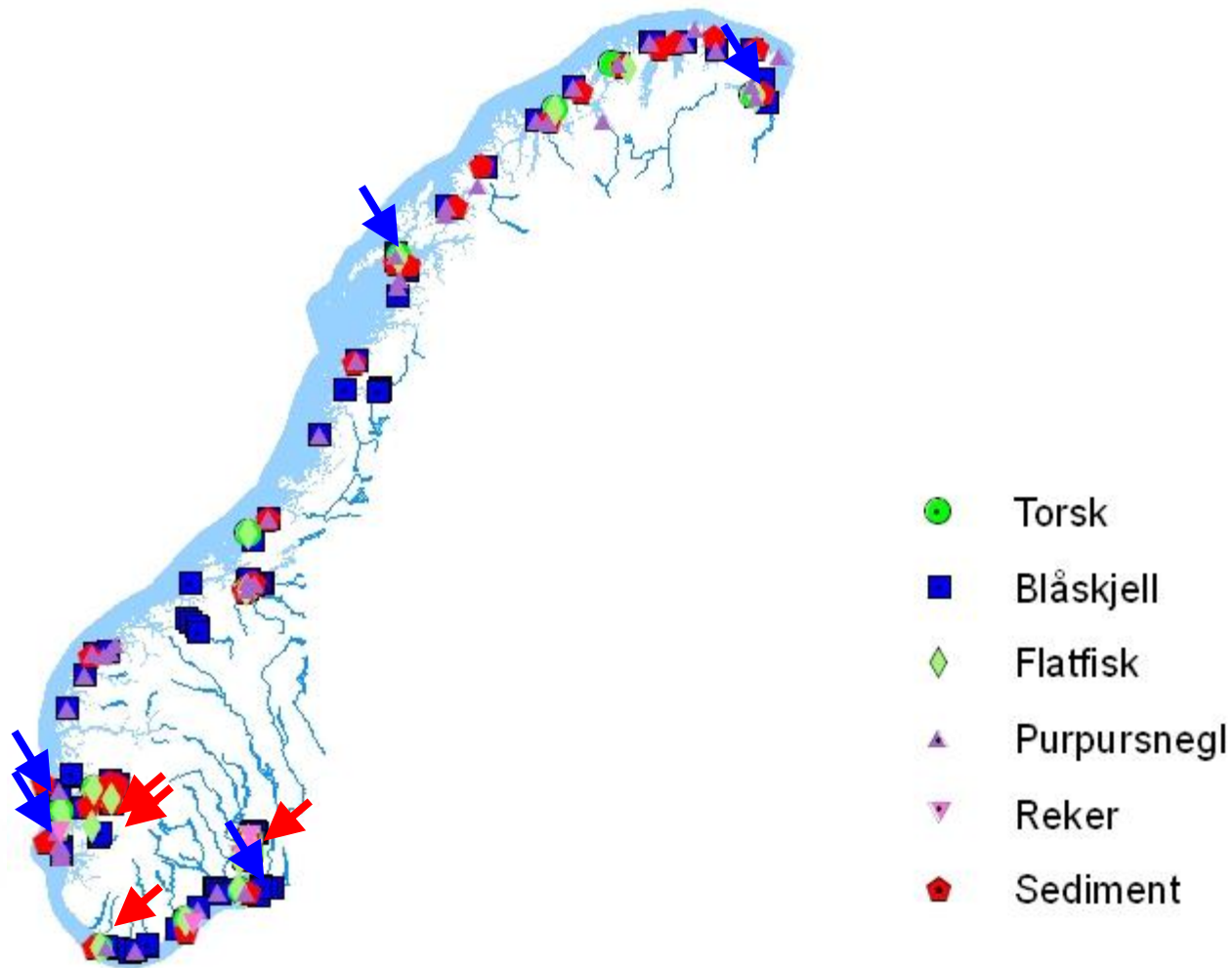
3 Andre:

- Tensider
- Tris(2-kloretylfosfat) (TCEP)
- 2,4,6 Tri-tert-butylfenol (TTP-fenol)

[kilde](#)

Overvåking av miljøgifter i kystområder

Overvåking av miljøgifter i kystområder

- Årlig overvåking av biota siden 1981
- Overvåking av sediment hvert 7. - 17. år siden 1986
- Biologiske effektmetoder
- Passiv prøvetaking (2012)
- Database med ca. 350000 data (90% biota)
- Ingen data for vannsøylen

Wikimedia

Overvåking av miljøgifter i kystområder 2012

- 26 blåskjell-stasjoner
- 15 torske-stasjoner
- 9 snegle-stasjoner
- Én biomarkør-stasjon (Indre Oslofjord)
- Tre passiv-prøvetakingsstasjoner
- Bruk av NIVA-personale, studenter og fiskere

Hva betyr sediment som kilde?

Fylkesvis tiltaksplan

Overvåking miljøgifter

Toksisitetstester

Risikovurdering

KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET

Veileder

Risikovurdering av forurenset sediment

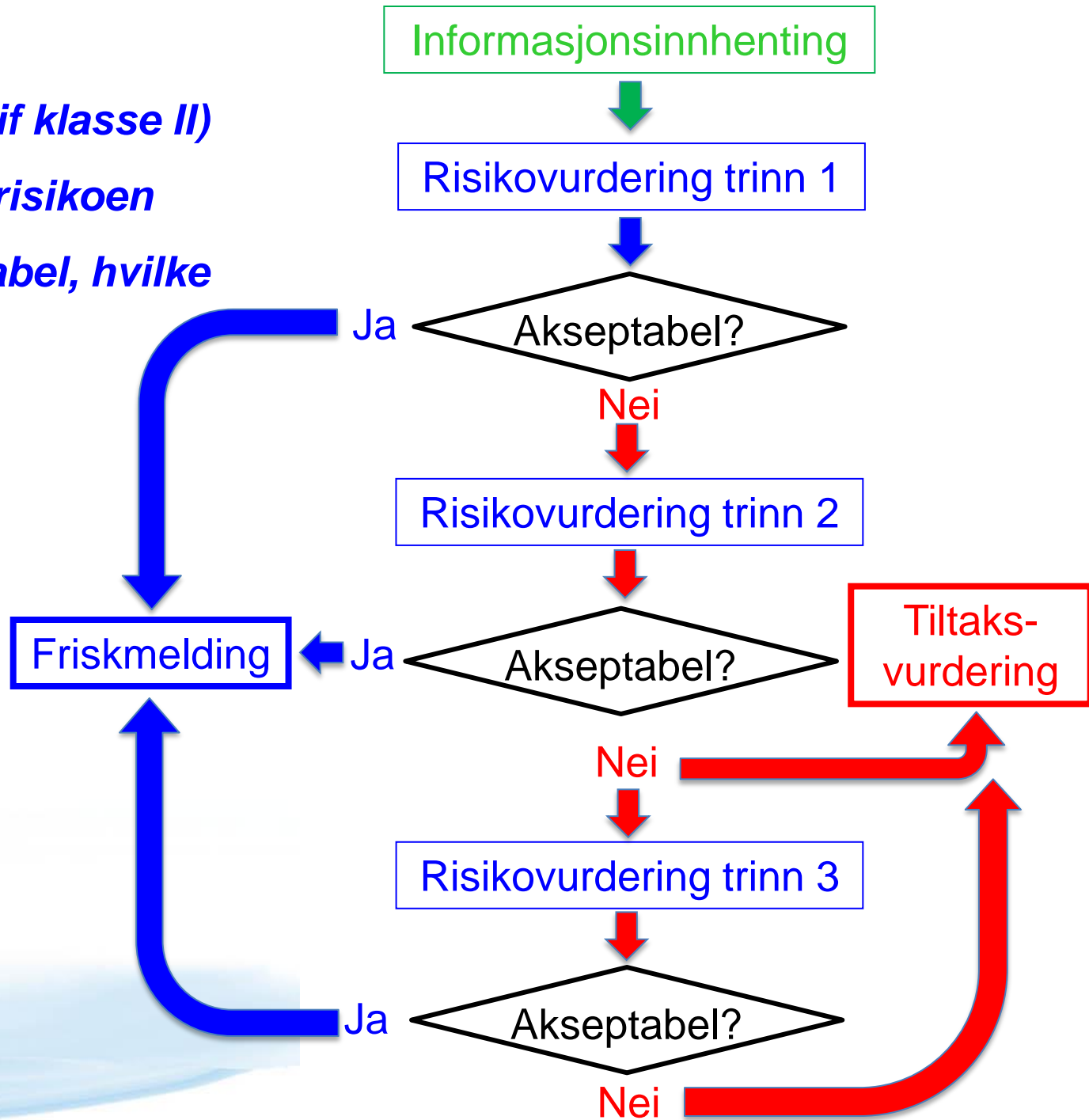
TA
2802
2011

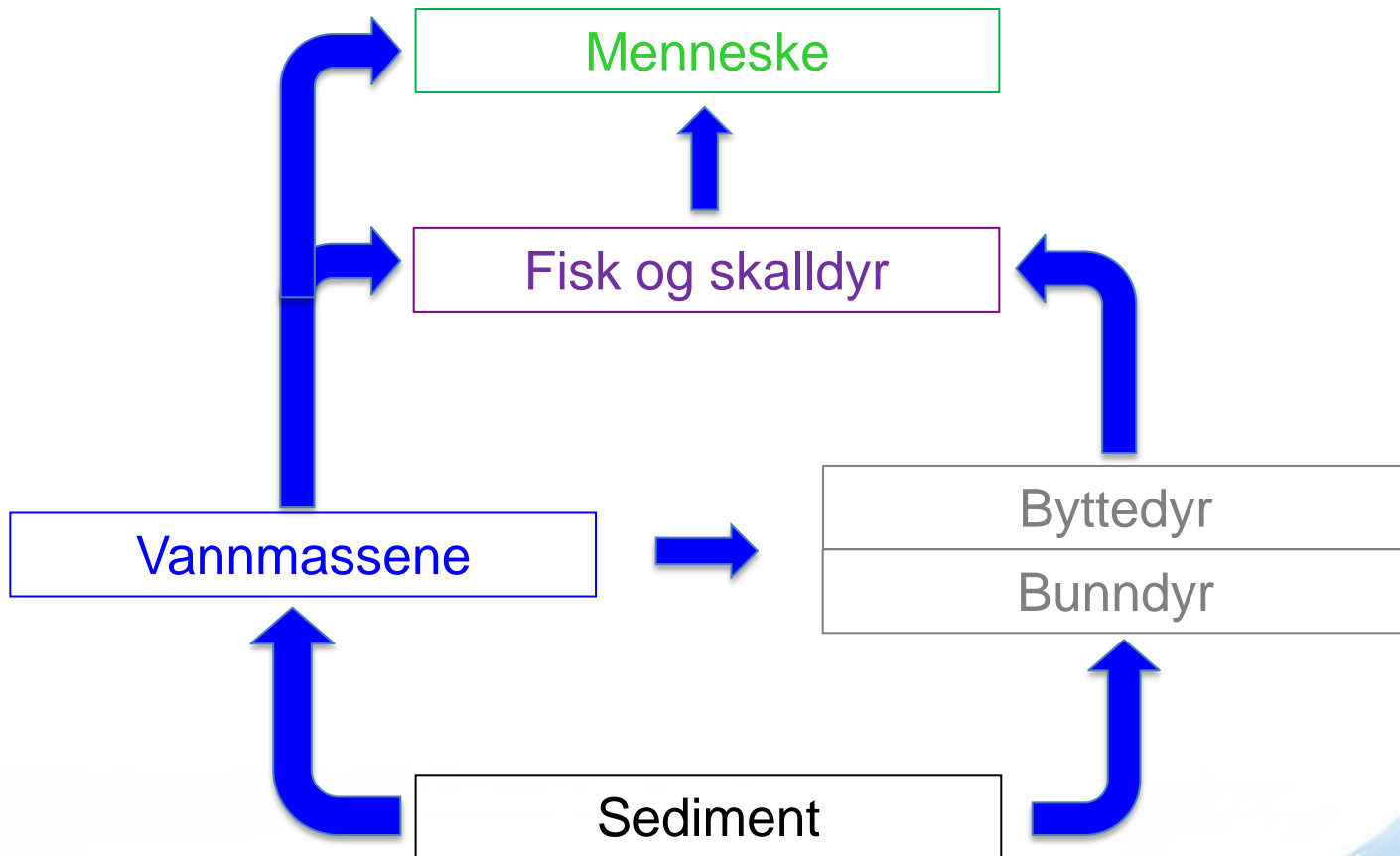

Tre trinn:

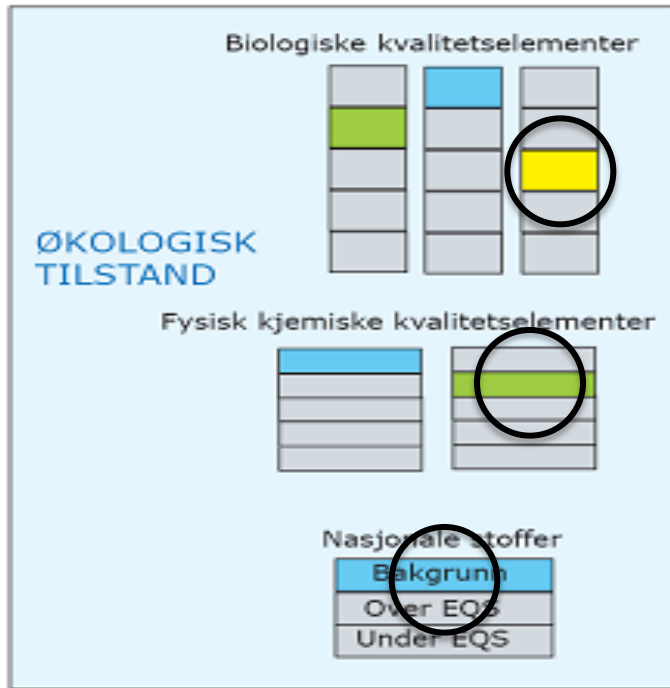
1. Screening (Klif klasse II)
2. Vurdering av risikoen
3. Hvis uakseptabel, hvilke tiltak?

Vurdering mellom trinn 2 og 3

Hvilke klasse ender vi med?

Når skal det undersøkes?

Økologi

- *Bløtbunn: 1 gang per år*
- *Gruntvann: 1 gang per år*
- *Vannsøylen: 5-6 ganger per år*

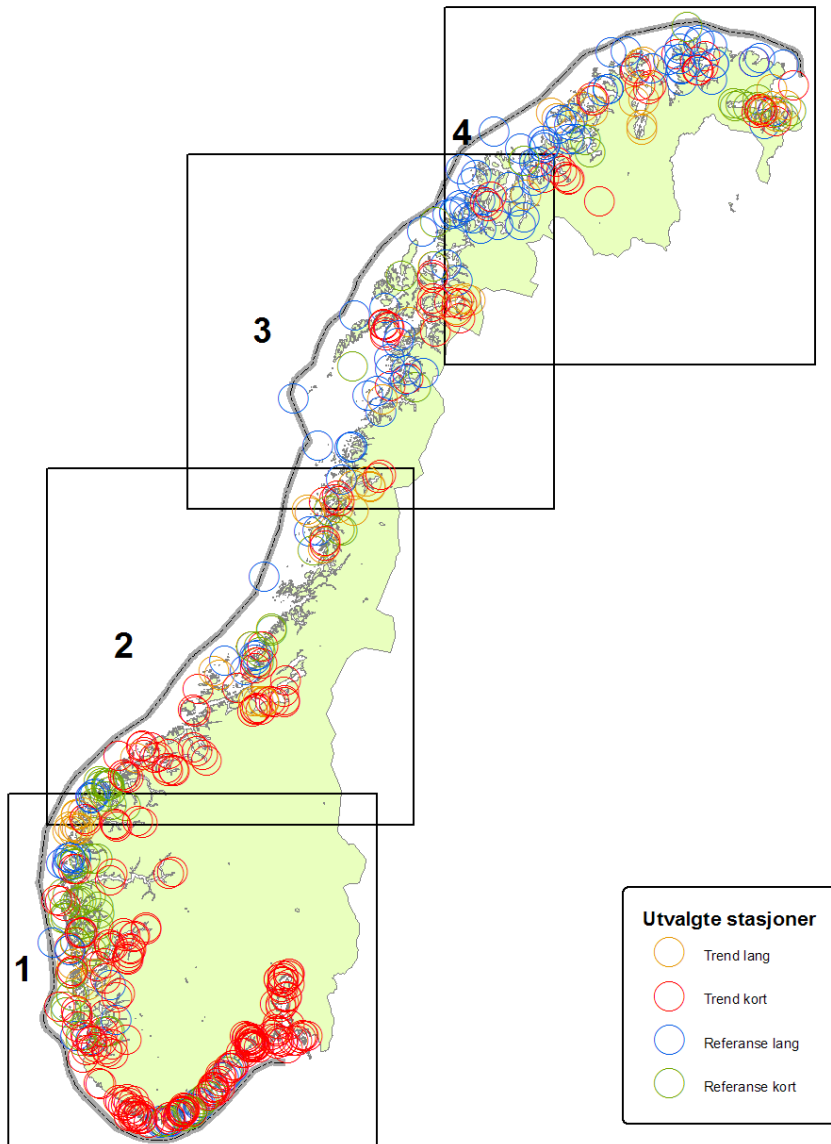
Kjemi (miljøgifter)

- *(Vann: 4-12 ganger per år)*
- *Sediment og biota: 1 gang per år*

Endrede prøvetakningsfrekvenser

- *kunnskap eller ekspertvurderinger*
- *naturlig variasjon*
- *lave EQS-verdier, stabile*

Hvor skal det undersøkes? Forslag til stasjonsnett

KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET

Vannforskriften - Forslag til marint stasjonsnett
for basisovervåking av miljøgifter

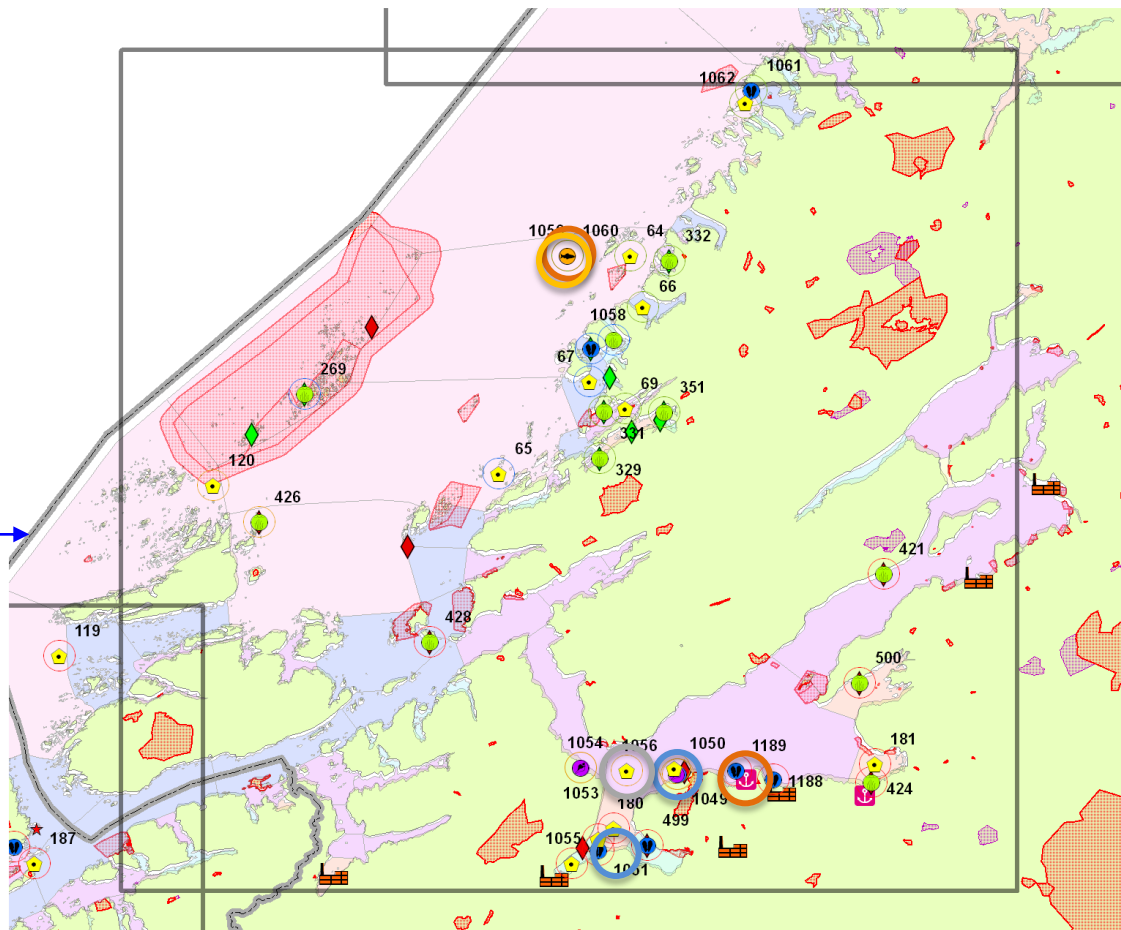
TA
2565
2009

Utført av Norsk institutt for vannforskning

NIVA
Norsk institutt for vannforskning

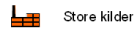

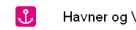

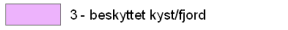

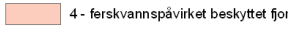

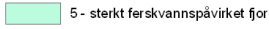

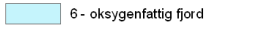
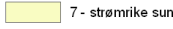
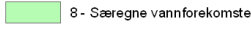
Forslag til stasjonsnett Trøndelag 2012

1 nm fra gunnlingen

Utvalgte stasjoner

- Trend lang
- Trend kort
- Referanse lang
- Referanse kort

Strategi	Matrix	Stasjoner biologisk mangfold	Vann typer	Annet
 Trend lang	 Tang	 Bløtbunn referanse (forslag)	 1 - åpen eksponert kyst	 Store kilder
 Trend kort	 Blåskjell	 Bløtbunn trend (forslag)	 2 - moderat eksponert kyst/fjord/skjærgård	 Havner og Verft
 Trend kort	 Flatfisk	 Ny referanse hardbunn	 3 - beskyttet kyst/fjord	 Vannregioner
 Referanse lang	 Purpurnegl	 Ny trend hardbunn	 4 - ferskvannspåvirket beskyttet fjord	 Verneområder
 Referanse kort	 Sediment		 5 - sterkt ferskvannspåvirket fjord	
	 Torsk		 6 - oksygenfattig fjord	
			 7 - strømrrike sund	
			 8 - Særegne vannforekomster	

Er minimumskravene i VD tilstrekkelige og oppnåelige?

- *Er åtte indekser for økologi tilstrekkelig?*
- *Er EQS for biota og sediment nok?*
- *Er tiltakene operative?*

Bilde: Ferdi Rizkiyanto 2011

Sikrer vi kystvannet godt nok for kommende generasjoner?

